

לעיל יולא ונכנס לכתחלה לא שרינו גביו דקוריא
דשרי דייק מסיפא דלא מלך תנא דביקה אלא הכא דבא ומלאו :
כעומד על גביו דמי - ועומד על גביו דקמי תנא הייט יולא ונכנס :
האי הוא דהוי שחיט שפיר - אומו עוף

לכדו שחט יפה וזה היה מכירו ואלכו
ואכן היי כסמוך לאכול האחרים :
במכניסן חסם כנפיו - ישראל זה
הבדוקו מכניס כל האפרים תחת כפי
כסותו ואין הכותי מכיר איזה נתן
לו : ממסמם - ממשכו ומכסחו :
אין שחיטה לעוף מן הסורה - משום
דלא כתיב זביחה בהדיא אלא בבקר
ולאן דכתיב זביחה מבקר ומלאך
ואכן ילפינן בהקשה לקמן (דף כו) :
מזאת חורת הבהמה והעוף אלעטמין -
הך זביחה דכתיב בבקר ובזאן מן
מפרשן הלכותיה בחורה והפ"ה סומי
עלייה משום דלחויק להו דלחויקין
בה : ואלחויק ולא לחויק דלא כתיב
הנאי היא - מנהה שאינה כעובדה
בפירות בחורה וראינו שהחויק בה אי
אמרינן כיון דלחויק ליהודה לחויק
נמי לירושלם כמורך עלייה כי עבדי
לנורך עלמין לא אי לחויקין אע"ג
דלחויק ליהודה לא לחויק לירושלם
לא חשיבין ליה חוקה למסוך עלייה
תנאי פליגי בה - לחויק ולא לחויק
כלומר חוקה או אינה חוקה : (א) מוסרי -
לאוכלה ולא חיישינן לתמן בפסח :
ואדם יולא ידי מוצבו - שהכותב קבעו
חבה לאטו מלה בזילה ראוכה
דכתיב (שמות יג) בערב תאכלו
מלות ואם יבד ולא אכל עבר בעשה
ולקמן פריך כיון דתנא מותר פשיטא
דיולא בה : אסור - אפילו לאוכלה :
שאיין בקיאיין - אין יודעין לשומרה
ולכתיבין בין שיעור לכידוק בין הכסופו
פניו ללא הכסופו פניו : פשיטא -
דיולא בה כיון דמותרת : מהו דתימא -
אע"ג דפשיטא לן דלא היתמה להחמיץ
ומותרת באכילה מיהו לא בקיאיין בלא
דבעי למיעבד שימור לשם מלה של
מלוה וכיון דלא עביד בה שימור לא
נפקין בה מידי דהוא הקמחין ובזקוק
של עובדי סוככים הבלים לפני קודם
שאפאה עובד סוככים (א) וראינו שלא
החמיץ דקימין לן דמותר ולא נפקין
בהו (ב) * (דמין) הקמחין ובזקוק של
עובדי סוככים אדם ממלא כריכו

[לקמן כי כו: כתיב ספי:
קדושין פ"א מ"ד כ"ג]

קדושין פ"ד גיטין י"ג
[בספחה ספחה ס"ב]

ג"ז ס"ג ברכות מז:

הגהות מהרי"ב
רשב"ר
[א] רש"י ד"ס סוף דמחיל
אפי"ג וכו' וראינו שלא
החמיץ דקימין לן דמותר
ולא נפקין כוה דתמן
קמחין מן מיהו ואלים
עד הקמחין נעמך - ויב
וראינו שלא החמיץ דמותר
ולא נפקין כוה דק"ל
הקמחין ובזקוק וכו' עכ"ל
וכו"ל - תלת דתמן
הוא פשוט - דלן ו
משה כומו מקום ומותר
ד"ס הוא נפקתין מ'
ע"ה - ובעל תורת חיים
ג"ה כוה וחסד ומשנה
שלושה היא וטעם
הדמיון והנשוא : (ב) חס'
ד"ס מלת וכו' דלא תאמר
היא מלא - כי כ"ג מ'
שחיט פ"ה משנה י'
ונכנסו י"ג ס"ג

דקוריא של צפרים קוטע ראשו של אחד מהן
ונותן לו אבלו מותר לאכול משחיטתו ואם
לאו אסור לאכול משחיטתו אביי דייק מרישא
רבא דייק משיפא אביי דייק מרישא מעמא
דישראל עומד על גביו אבל יוצא ונכנס לא
רבא דייק מסיפא מעמא דבא ומצאו ששחט
אבל יוצא ונכנס שפיר דמי ולאביי קשיא
סיפא אמר לך יוצא ונכנס נמי בא ומצאו קרי
ליה ולרבא קשיא רישא אמר לך יוצא ונכנס
נמי בעומד על גביו דמי כיוצא בו מצא בידו
דקוריא של צפרין קוטע ראשו כו' אמאי
ליהוש דלמא האי הוא דהיה שחיט שפיר
אמר רב מגשה (סימן מבני"ם איזמ"ל
בובר"ים) במבני"ם תחת כנפיו ודלמא סימנא
הוה יהיב ליה בגויה אמר רב משרשיא
דמסמסם ליה מסמוסי ודלמא קסברי כותים
* אין שחיטה לעוף מן התורה ולשעמך
* שהייה דרסה חלדה הגרמה ועיקור מי
כתיבין אלא כיון דלחויקין בהו לחויקין בהו
ה"ג כיון דלחויקין לחויקין ואחויק ולא לחויק
בדלא כתיבא תנאי היא * דרעניא מצת כותי
מותרת ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח ר"א
אוסר לפי שאין בקיאיין בדקדוקי מצות
בישראל רשב"ג אומר * כל מצוה שהחויקין
בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מיישראל
אמר רב מצת כותי מותרת ואדם יוצא בה
ידי חובתו בפסח פשיטא מהו דתימא לא
בקיאי בשמור קמ"ל ר"א אוסר לפי שאין
בקיאיין בדקדוקי מצות קסבר לא בקיאי בשמור רשב"ג אומר
בל מצוה שהחויקין בה כותים הרבה מדקדקין בה יותר מיישראל היינו ת"ק איכא בינייהו
דכתיבא ולא לחויקין בה ת"ק סבר כיון דכתיבא אע"ג דלא לחויקין בה
ורשב"ג סבר אי לחויקין אין אי לא לחויקין לא אי הכי כל מצוה שהחויקין
בה כותים אם החויקין מיבעי ליה אלא איכא בינייהו דלא כתיבא ואחויקין
בה תנא קמא סבר כיון דלא כתיבא אע"ג דלחויקין בה נמי לא רשב"ג סבר
כיון דלחויקין לחויקין גופא * אמר רבא ישראל מוכר אוכל נבילות לתיאבתן בודק
סבין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו מאי מעמא כיון דאיכא התירא ואיסורא
* לא שביק התירא ואכיל איסורא אי הכי כי לא בודק נמי מיטרח לא שריא
אמרו ליה רבנן לרבא תניא דרמסיע לך * חמצן של עוברי עבירה אחר הפסח
מותר

לבו מרפוח (לקמן דף נ"א) הגהה דוכרי
דגנזי גנזי חין חוששין לריסוק אברים
מיהו גם במקומות אחרים ים
כדלשכחנא בפרק ב' דיבמות (דף
כ"ה) דלמחר רב מנשה גזול דדבריהם
כשר לעדות אשה ובפרק מי שהשחין
(שנת ק"י) אמר רב מנשה חדא קמי
חדא חרי קמי חרי שפיר דמי :
מצת כותי מותרת - ואל"ת והלא
גזרו על פתן * לפי שהיו מבטלין בגין
בית המקדש בימי עזרא (ה) כדלמך
בפירקין דר"ה (פ) וליכא למימר
דהיינו ככותים רלשונים דכתיב בהם
ואת אלהיהם היו עובדים : דלא קלאמר
הסם מכאן אמר ר"ל כל האוכל פסח
כותי כאלו אוכל בשר חזיר והנינה
נמי לקמן (דף י"ג) שחיטת לזוקן
לעבודת סוככים פתו פסח כותי ואומר
ר"ת דמייירי הכא בעישה דיישראל
שעשה הכותי ממנה מלה ואל"ת והיאך
יולא בה ושמה הוא לא שמר לשם מלה
דהא חשידי אלפני עור לא תתן מכשול
וי"ל כגון שלא אכל הכותי מלה אחרת
כל הלילה : **איכא** בינייהו דלא
כתיבא לחויקין כו' * בפ"ק
דגיטין (דף י"ג) מוכר דכתיבא ולא
לחויקין בה נמי איכא בינייהו דלתיק
מהי ולרשב"ג לא מהי והכא לא
נקט אלא לא כתיבא לחויקין בה משום
דלשחיטת כותי בעי לחויקין תנאי א"כ
דלא אחא לפעמי אלא מה שהקשה
חס החויקין בה מצעי ליה וס' פירשטו :

מותר
בל מצוה
היינו ת"ק איכא בינייהו
דלחויקין בה ת"ק סבר כיון דכתיבא אע"ג דלא לחויקין בה
ורשב"ג סבר אי לחויקין אין אי לא לחויקין לא אי הכי כל מצוה שהחויקין
בה כותים אם החויקין מיבעי ליה אלא איכא בינייהו דלא כתיבא ואחויקין
בה תנא קמא סבר כיון דלא כתיבא אע"ג דלחויקין בה נמי לא רשב"ג סבר
כיון דלחויקין לחויקין גופא * אמר רבא ישראל מוכר אוכל נבילות לתיאבתן בודק
סבין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו מאי מעמא כיון דאיכא התירא ואיסורא
* לא שביק התירא ואכיל איסורא אי הכי כי לא בודק נמי מיטרח לא שריא
אמרו ליה רבנן לרבא תניא דרמסיע לך * חמצן של עוברי עבירה אחר הפסח
מותר

מותר
בל מצוה
היינו ת"ק איכא בינייהו
דלחויקין בה ת"ק סבר כיון דכתיבא אע"ג דלא לחויקין בה
ורשב"ג סבר אי לחויקין אין אי לא לחויקין לא אי הכי כל מצוה שהחויקין
בה כותים אם החויקין מיבעי ליה אלא איכא בינייהו דלא כתיבא ואחויקין
בה תנא קמא סבר כיון דלא כתיבא אע"ג דלחויקין בה נמי לא רשב"ג סבר
כיון דלחויקין לחויקין גופא * אמר רבא ישראל מוכר אוכל נבילות לתיאבתן בודק
סבין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו מאי מעמא כיון דאיכא התירא ואיסורא
* לא שביק התירא ואכיל איסורא אי הכי כי לא בודק נמי מיטרח לא שריא
אמרו ליה רבנן לרבא תניא דרמסיע לך * חמצן של עוברי עבירה אחר הפסח
מותר

מותר
בל מצוה
היינו ת"ק איכא בינייהו
דלחויקין בה ת"ק סבר כיון דכתיבא אע"ג דלא לחויקין בה
ורשב"ג סבר אי לחויקין אין אי לא לחויקין לא אי הכי כל מצוה שהחויקין
בה כותים אם החויקין מיבעי ליה אלא איכא בינייהו דלא כתיבא ואחויקין
בה תנא קמא סבר כיון דלא כתיבא אע"ג דלחויקין בה נמי לא רשב"ג סבר
כיון דלחויקין לחויקין גופא * אמר רבא ישראל מוכר אוכל נבילות לתיאבתן בודק
סבין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו מאי מעמא כיון דאיכא התירא ואיסורא
* לא שביק התירא ואכיל איסורא אי הכי כי לא בודק נמי מיטרח לא שריא
אמרו ליה רבנן לרבא תניא דרמסיע לך * חמצן של עוברי עבירה אחר הפסח
מותר

(א) ת"ס ד"ס מלת וכו'
כיומי מוכר כדלמרי'
בפירקין דר"ה א"ת פ"ה י"ב

1

[פ"ין מו"ט שפיעין
פ"ה מ"י]

שישה מקובצת
(ב) מותרת לאכילה ולא
חיישינן לחסין : (ג) חנוני
הקמחין ובזקוק :
(ד) דהוא כותי בקיאיין
בדקדוקי מצות חליא
משום דהם אינם כו'
ורבן שמעון בן בבלאי
אחא : (ז) ולא היינו
תנאי דאמר' לעיל
אחויק ולא אחויק תנאי
הוא אלא עד ספקא :
(ח) ובין דאקביטין
דאמר' דאיידי בוד
לעיל קמי דרעני
בדכתיבין לפעמי אחא
היכא דלא אחויק :
(י) ואיכא התירא ואיסורא
קמי לא שביק :
(י"ג) דרב מנשה הדין
מילתאין הן :

[לעיל ג.]

[גיטין לה ושי"ג]

[בספחה ספחה ס"ב]

גילוי הש"ס
גבי' שחי' דכס וכו'
אחיכות דלשמה סוף
דהא דכס כתיבא בקרא
כדריקין לקמן דף ל'
ע"ג חין ושמה אלא
ומין (וכ"כ רש"י לקמן)
דף כו ע"ה ד"ה [דלח]
אלא כיון שהיה עבד
למכיר אלו ה' צימ קצת
לס' גשי"ה לשמחה
סניו הלכות שחיט דף
י' ע"כ - אכל תימיוס
לקמן לפ"ה כה דק'
דכס כ"ל הוא לשמחה
והר"ג ג"כ מלגס לתמי
מחיי :

מותר
בל מצוה
היינו ת"ק איכא בינייהו
דלחויקין בה ת"ק סבר כיון דכתיבא אע"ג דלא לחויקין בה
ורשב"ג סבר אי לחויקין אין אי לא לחויקין לא אי הכי כל מצוה שהחויקין
בה כותים אם החויקין מיבעי ליה אלא איכא בינייהו דלא כתיבא ואחויקין
בה תנא קמא סבר כיון דלא כתיבא אע"ג דלחויקין בה נמי לא רשב"ג סבר
כיון דלחויקין לחויקין גופא * אמר רבא ישראל מוכר אוכל נבילות לתיאבתן בודק
סבין ונותן לו ומותר לאכול משחיטתו מאי מעמא כיון דאיכא התירא ואיסורא
* לא שביק התירא ואכיל איסורא אי הכי כי לא בודק נמי מיטרח לא שריא
אמרו ליה רבנן לרבא תניא דרמסיע לך * חמצן של עוברי עבירה אחר הפסח
מותר

הכל שוחטין פרק ראשון הולין

2

מסורת הש"ס

מותר מיד מפני שהן מחליפין • פירוש מותר בהגאה למכרו ול
להכילו לפועלים עובדי כוכבים או לנכבדים אבל לשראלי
אכור בחכילה דגזרו על פתן של עובדי כוכבים א"ל דפרסר ר"ח
דבבלק חיירי דמותר בחכילה והשתא
להתיר כרבי יהודה הא אית ליה בפ'

פ"ן ר"ח
[ע"ן מוס' פסחים כ"ט:
ד"ה סדר ביט']
יד א ב ע"פ ט"ז
ס"ט כ ט"ט"ף ז

מותר מיד • וזה"ל דלא כהה כ"י לחצות דודאי עבר עליה הפסח
מותר לכשרים לאכול מחמתן מיד • מפני שסן מחליפין • כשל עובדי
כוכבים דמון דמני לאכול התירא דחמץ של עובד כוכבים שעבר
עליו הפסח מותר לא אכיל דידה דחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח
תורה אור אכור וזה"ל דהשתא נמי איכור הוא
לגביה דהא מתהני מחמץ שעבר עליו
הפסח דל"י לא דייבי ליה לעובד
כוכבים לא הוא יהיב ליה דידה אפ"ה
כל מה דמני למעבד בהיתירא פורתא
עבד ולדין מיהא שרי דל"ן לך איכור
הגאה חופס חליפין מוזן מעבודת
כוכבים והקדש ושביעית ו"ל שאלה
לעלמו מותר וטעות הוא בידם דא"כ
מליט דמיס לחמץ בפסח ולשור
המקל שאכר לה מוכרו לעובד כוכבים
וחק האוכל תרומת חמץ בפסח
פטור מן החלואין ומדמי עליוס* :

[פסחים לה:]
[מוס' פ"ה לקמן סי'
ז"ל כ"ו

מותר מיד מפני שהן מחליפין סברוה הא
מני רבי יהודה היא דאמר חמץ אחר הפסח
דאורייתא וקתני מפני שהן מחליפין אלמא
לא שביק התירא ואכיל איסורא ממאי
דלמא ר"ש היא דאמר חמץ אחר הפסח
דרבנן וכי מקילינן בדרבנן בדאורייתא לא
מקילינן ויהוי נמי ר"ש מי קתני שאני
אומר החליפו מפני שמתחליפין קתני דודאי
מחליפין ומה בדרבנן לא שביק התירא ואכיל
איסורא בדאורייתא לא כ"ש לימא מסייע
ליה * הכל שוחטין ואפילו כותי ואפילו ערל
ואפילו ישראל מומר האי ערל ה"ד אילימא
מתו אחיו מהמת מילה האי ישראל
מעליא הוא אלא פשיטא דמומר לערלות
וקא סבר מומר לדבר אחד לא הוי מומר
לכל התורה כולה אימא סיפא ואפילו ישראל
מומר האי מומר ה"ד אי מומר לדבר אחד
היינו מומר לערלות אלא לאו מומר לאותו
דבר ובדרבא לא לעולם אימא לך מומר
לאותו דבר לא מ"ט ביון דדש ביה בהתירא
דמי ליה אלא מומר לעבודת כוכבים וכדרב
ענן דאמר רב ענן אמר שמואל ישראל מומר
לעבודת כוכבים מותר לאכול משחשתו
גופא אמר רב ענן אמר שמואל ישראל
מומר לעבודת כוכבים מותר לאכול משחשתו
שכן מציינו ביהושפט מלך יהודה שגהנה
מסעודת אחאב שנאמר ויובחלו אחאב צאן
ובקר לרוב ולעם אשר עמו ויסתרו לעלות
אל רמות גלעד ודלמא מיוזב זבח מיכל
לא אבל ויסתרו כתיב ודלמא בדברים
אין הסתה בדברים ולא והכתיב כי יסתך
אחך באבילה ובשתיה והכתיב ותסתנה
בו לבלעו הנם למעלה שאני ודלמא משתא
אשתוי מיכל לא אכל מאי שנא שתיה
דאמרינן מומר לעבודת כוכבים לא הוי מומר
לכל התורה כולה אבילה נמי מומר לעבודת
כוכבים לא הוי מומר לכל התורה כולה הכי
השתא שתיה סתם יינן היא ועדיין לא נאמר
יינן של עובדי כוכבים אבל אבילה אימא לך
מומר לעבודת כוכבים הוי מומר לכל התורה
כולה איבעית אימא לא אורחיה דמלכא
משתיא בלא מיכלא ואיבעית אימא ויזבה
ויסתרו כתיב במה הסיתו בזביחה דלמא
עובריה זבח לרוב כתיב עובריה לא הוה
ספיק ודלמא שבעת אלפים זבוח דכתיב
והשארתי בישראל שבעת אלפים כל
הברכים אשר לא כרעו לבעל וגו' ממורי הו
מ"ממורי מאיובל ודלמא גברי דאחאב הו
מעלו ל"א ס"ד דכתיב מושל מקשיב על
דבר שקר כל משרתו רשעים ודלמא גברי
דיהושפט נמי לא הו מעלו זבוח גברי
דאחאב אכול גברי דיהושפט זבוח עובריה
אכל יהושפט לא סלקא דעתך מדמושל
מקשיב על דבר שקר כל משרתו רשעים
הא לדבר אמת משרתו צדיקים ודלמא
זבוח גברי דאחאב אכל אחאב וגבריה
זבוח גברי דיהושפט אכל יהושפט וגבריה

כל טעה (פסחים דף כ"ה): חמץ של
עובד כוכבים שעבר עליו הפסח
אכור בהגאה חלל בבלק חיירי ומחליפי
בבלק של עובדי כוכבים שלאו אחר
הפסח ומותר מיד דקאמר הייט
כשיעור לישא ומה שפירש בקונטרס
שמזימין לדיין מיהא שרי דל"ן
חופס חת דמני דרוקא לדידיה אכור
שכח לו מהמת חמץ בפסח וגררה
שמרוויחין נמי לגבי דידה למאי דס"ד
השתא דהוי דאורייתא דמחליפין לא
אכור חלל מדרבנן כמו שפירש
בקונטרס בע"ז בפרק רבי ישמעאל
(דף נ"ז): גבי כי חרס הוא ודריש
הוא למטוטי ערלה וכלאי הכרס
שאם נכרס וקדש בדמיהס מקודשת
ופי בקונטרס דרוקא בקדושי אשה
אבל בשאר חליפין אכור מדרבנן
וכלהי שפסטי לו לרש"י דאכור
מדרבנן מטעם שפירש כאן דא"כ
מליט דמיס לחמץ בפסח ואין זה דיוקא
דאפילו יהיו הדמיוס מוציאין כשמכרן
מ"מ כיון דלכתחלה אכור למכור לאו
בר דמיס הוא ומויהו נראה שיש לאכור
מדרבנן דבגדרים פרק האותפין (דף
מ"ז) בעי רמי בר אחא קנים פירות
הללו על פלוני מהו בחליפין ת"ס
המקדש בערלה"מ במקרקדש דמיתה
מקדשת ש"מ מחליפי חיירי הגאה
מסתרינן דהיי דלמא לכתחלה הוא דלא
הא דיעבד עבד חן * ומיהו אע"ג
דבשאר חליפין אכור בשאש שרי משום
פריה ורביה ח"ל לא אכור חלל כגון
פירות וכלים שהוא דבר העכר וגררה
וה"ל מאי פריך בריש פרק בתרא
דע"ז (דף ס"ג) גבי השוקר ש
הפעול לעשות עמו (ז) יין ככר
שכרו אכור מ"ט אילימא משום דיין
נכר אכור בהגאה שכרו נמי אכור
וכרי ערלה וכלאי הכרס דאכור
בהגאה וחמץ מוכרס וקדש בדמיהס
מקודשת ומאי קשיא הא לכתחלה
אכור ליהנת וי"ל דמשמע ליה שכרו
אכור גם לאחר כתיב חמץ יין ככר עלמו
ולחי פריך שפיר דל"ן אכור גם
לאחרים כמו יין ככר אמאי מקודשת
כיון דגם הוא אכורה ליהנת ונהי
דלמירין בריש כלטעה (פסחים דף כ"ה):
דמקדש בשעות דרבנן ומחן דרבנן
דמששין לקדושין מ"מ מקודשת גמורה
לא הויה דאם בלא אחר וקדשת מוששין
לקדושי שמיטה: שבתו אחיו
מהמת מילה • שימולו כשהן גדולים
ומתו דאי בשמיני דלמא משום דלא
ככלע בהס הדס כדאמר במסכת
שכה (דף קנ"ג) א"ל אפילו בשמיני
וכגון שהללו בהן ורואי עובלע בהן
דמן: אלא מומר לאורו דבר •
ולת"אבון דתי להכעיס פשיטא דפסולה:
מומר
לחולו משחשתו • תימה דבפרק
בתרא דהריות (דף י"ב) פליגי בה
רב אחא ורבינא במומר להכעיס אי
הוי לזוקי או מומר אבל עובד עבודת
כוכבים לכולי עלמא הוי לזוקי ולקמן

שיימה מקובצת
[א] ר' יהודה בפ' כל
שעה חמץ של ישראל
שעבר עליו הפסח אכור
דאורייתא ואע"ג
דאיסורא דאורייתא היא
מכיון אהחליפו ש"ס
פשיטא לן דמחליפין •
דאורייתא לא אכור
הוי: [ב] דאמר רב
חמורה עבודת כוכבים
שכל המורה כדבר
בכל התורה כולה ואפי'
הבי: [ג] דעבודת
כוכבים חוק לעירוהו
והושפט: ג"ב נ"א
בסי' עליוהו יהושפט
וכי: [ד] שהיה סבר
שיאכל יהושפט עמו:
[ה] ויסתרו גלעד
לרבות גלעד הכ"ד
והה"ד באבילה ושתיה
תיבוצה הוא הכ"ד
וח"ד למעלה שאני:
[ו] שנכחי לעבודת
כוכבים ד"ה ט"ז
שרואייתא דכתיב
וישור יין נביסם:
[ז] דעדין לא נאמר
סבר יינם: [ח] הא
דיעבר עבר ואע"ג
דבשאר חליפין אכור
באשה: [ט] גבי השוכר
אח הפועל לעשות עמו
בין נכר:

רבינו גרשם
עוברי עבידה ולמקרא
אחר עובדי עבידה
ששוקרין בלא דלא
יראה: הא סני' יהודה
היא דאמר חמץ אחר
הפסח וכו' • בפסח
פסחים ד"ד יהודה סבר
הלמא לאוי כתיבי
חד לפני ומני משש
שעות ולפעלה חד
בתוך זמנו ותד לאתר
אשר דאי הנהי אתר
ועבר עליו הפסח אכור:
וכי מקילינן בדרבנן •
כגון חמץ אחר הפסח
אכל שחיפה דאורייתא
לא מקילינן: לימא
מסייע ליה הכל שוחטין
כלומר לרוב מסייעא
דאמר מומר ואכלבולות
לתיאבון בורק מן
ונחן לו ומותר לאכול
משחשתו אלא משימא
מומר לערלות • כדכ"ח
ישאל תוא אלא שחיט
דבצה לכול: כיון דרש
בית • כלומר דרגיל
לאכול כמילת: סתם
יינם תוא • כלומר וחי
סתם יינם שלא פירש
לנכך יינם לעו':
ועובדיה לא רעה ספק
לבוז ליהושפט ולגבריהו
ודלמא גבריה דאחאב
דחי מעלו • כלומר וחס
עמו: ליהושפט וגבריה

כל יעשה פרק שני פסחים

מסורה
השני

כד א מיי ס"א מס' חמץ כ"ד : סה ב מיי טס פסח ו פתג לאורן טו :

[ע"י כהנא' דהאכנה עסי דמוקמין לה כר"ס לפך ממני' נדף כ"ן]

רבי שמעון אומר חמץ לפני זמנו ולאחר זמנו אינו עובר עליו בלא כלום . נראה דלרבי שמעון נהי דלזין עובר עליו בלאו דחמץ לפני זמנו מודה הוא דאסור באכילה משש שעות ולמעלה מדאמרין בפ"ק (לעיל דף י"ד) אין שורפין תרומה טהורה עם *הטמאה משמע הא לבדה שורפין בשש ואי מותרת לאכול יאכלנה עד הלילה ועוד דקאמר משעה שאסור באכילה אסור בהנאה אחת לת"ק מכלל דלרבי שמעון אסור בהנאה דהיינו חמץ שזינו אסור בהנאה דהיינו אחר טס וגראה דנפקא ליה משש שעות ומאך חלק ומשמע תשיביתו שלא כדרך הנאה דהיינו אכילה אבל להסיקו תחת חבשילו מותר לרבי שמעון וא"ת למה שורפין בשש לרבי שמעון יסיקו עד הלילה מטעם מטעם תחת חבשילו וי"ל דגורין שמה יאכלנו וכן לרבי יוסי הגלילי דשרי חמץ להסיקו תחת חבשילו היינו הכל ביחד אבל מטעם מעט לא שמה יאכלנו דמסתמא אית ליה אור לתרבעה עשר בודקין וכו' :

רבינו חננאל

מני אי ר' יהודה חמץ חסמא קמני דאסור חמץ דנברי אי ר' שמעון הא אסר לאחר

אם ענין . הלשון דחוק וגראה לרשב"א דהכי פירושו והלא כבר נאמר תאכל עליו מלות והוא עליו ע"כ תאכילת פסח קאי הכי נמי לא תאכל עליו חמץ קאי נמי אשעת אכילת פסח וקשה אמאי איצטרך קרא להכי מהיכא חסיי סיהא צבל תאכל חמץ ב"ד דהא כולהו קראי מלרבינן לקמן אליבא דרבי שמעון : **והר** לפני זמנו . וא"ת ולחוקיה מנלן איסור הנאה לפני זמנו דליכא אלא חד לא יאכל והוא מסבירא מוקמין לתוך זמנו ואר"י כיון דחד מהנהו קראי משמע איסור הנאה לא נחלק ביניהם :

מחמת דבר אחר . פי' ריב"א מחמת דבר אחר דלאו מינו דעל ידי שאור מיקרי חמץ טפי משנתחמץ מאליו כדמוכח בפרק כל המנחות (מנחות כ"ב) אלא כגון שנתחמץ על ידי שמרי יין שמיבישין השמרים בתנור כאשר עושין בחרץ אשכנז ולי"ד לעיסה שנילושה ביין דליש ביה כרת ויש בה לאו :

ואידך נפקא לה מצערב תאכלו מלות . תימה לר"י דבפ' קמח דקדושין (ד' לז:) נפקא לן בזמן הזה ממוסבותיכס דכתיב גבי מלה והיינו דלא תחד ועוד תימה לרב אחא בר יעקב דאית ליה בשילהי ערבי פסחים (לקמן ק"ג) מלה בזמן הזה דרבנן ודריש הסס לכולהו קראי דלא ככל התנאים* :

כל ערל לא יאכל בו וכל בן נכר לא יאכל בו בו הוא אינו אוכל אבל אוכל הוא במנה ומרור . תימה גבי בן נכר שהוא מומר אמאי איצטרך קרא פשיטא שחייב לאכול הוא במנה ומרור . תימה פשיטא דלמנו מלה קדושה אית בה וי"ל דאיצטרך להיכא דנשחט הפסח כשהיה מומר ועשה תשובה דאף על גב דלא אכיל בפסח דאין נאכל פסח לא נמוני מכל מקום חייב לאכול מלה ומרור* :

ערל . פי' הקונטרס שמהו אחיו מחמת מילה ולפירושו פסול נמי בתרומה דבהערל (יבמות ע.) וס' יליף תרומה מפסח כגו"ס דחושב ושכיר והא דמיבעיה לן התם (דף ע"ה) ערל קטן מהו לכוכו שמן של תרומה ערלה שלא בזמנה פוסלת לו לא יש לחלק בין שלא בזמנה דקטן שאין חייב לנמול כיוצא בו למתו אחיו מחמת מילה דכיוצא בו חייבין וחדע דהא טומטום אינו אוכל בתרומה בפרק הערל (ס"ג ע"ג) אף על גב דמסבירא אין חייב לקרוע הוא הדין מהו אחיו מחמת מילה דאינו אוכל אף על גב דלזינו חייב לנמול :

ומשעס שאסור באכילה . היינו משש שעות ולמעלה דאמרן לפני זמנו בלאו והא מילתא רבי יהודה קאמר לה כדמפרש בגמרא אחת לתנא קמא : **חמץ על פתח וכו'** . דאפילו בתוך המועד קאמר דמותר בהנאה וקא מתמה אהי דלרבי : **לא האכל עליו** . תורה אור משעת שחייבו דהיינו משש שעות ולמעלה שחמה נוטה להעריב : הכי גרסינן חמץ אין לי אלא שנתחמץ מאליו : **מנין לפסח מזרים** . שלא נהגו בו איסור חמץ אלא יום אחד : **מ"ל לא יאכל חמץ וסמך ליש סיוס חמץ יולאים** . לא יאכל חמץ היום : **ואי צניעס אימא פמונין לא דריש** . רבי יהודה אלא במסנה תורה רבי שמעון ליה בפרק קמח דייבמות (ד' ד.) *הלך לית ליה דרבי יוסי הגלילי : **לקובטו חובה** . הא שבעת ימים (ב) תאכלו מלות לאו לאקושי איסור חמץ למנות אכילת מלה אחת אלא לאקושי אכילת מלה לאזרת חמץ לקבוע אכיל' מלה חובה לדורות כל זמן שהוא מוזהר על החמץ ואפילו בזמן שאין פסח דלא תימא על מלות ומרורים יאכלוהו כתיב וי' איכא פסח מיחייב באכילת מלה וי' לא לא : **צערב תאכלו מלות** . קרא יתירה הוא דהא כתיב על מלות ומרורים יאכלוהו : **למאן ושסיס בדרך רחוקס** . שאף על פי שאינו עושה פסח חייב באכילת מלה : **לא ניכול** . לא נתייבב : **ערל** . שמהו אחיו מחמת מילה : **בן נכר** . מי שנתכרו מעשיו לאביו שבשמים ולא נכר וכתיב עמא ושהיה בדרך רחוקס דליכול מלות ואף על גב דמאי יליף מיניה הלכך איצטרך היקישא לקובטו חובה ומקראי אחרניי טובא כגון שבעת ימים מלות תאכלו וכגון מלות יאכל את שבעת הימים לא נפקא ליה קביעות חובה דהנהו לאו חובה טינהו אלא מלות יאכל ולא חמץ ואס רלה ליוון שלא מחמץ ושלא ממלה הרשות בידו ותדע דהא ככולהו כתיב את שבעת הימים וחובה מלה אינו אלא לילה הראשון כדילפינן בפרק בתרא* אבל מההוא יקרא נפקא לן חובה לילה הראשון מדכתיב להיקישא גבי פסח וכדכתיב תאכל עליו מלות כי פסח לילה הראשון אף היקישא שלא בזמן פסח לילה ראשונה ואהני היקישא לקובטו חובה בזמן הזה ואהני עליו למימרא דקביעות חובה דהיקישא לאו לכל שבעת אלא לילה הראשון : דישאל

[לעיל כ"ג.]
לקמן כ"ג.]

[וכן בגמרות
כ"א:]

הנהרות
הב"ח

(ה) נטרא
כדתיבא חמץ
אין ליה (ב) רש"י
ד' ל' לקבוע
וכו' שבעת
הימים תאכל
עליו מלות לאו :

לקמן מ"ג.

לקמן ט"ז.

[בבבבות כ"א:]
יבמות ד.
סנהדרין סו"ן]

[ק"ג.]

לקמן ק"ג.

לקמן ט"ז.
יבמות ע"ה.

אפילו דנברי ואי רבי שמעון
דישראל

ככל מלות האמורות בתורה ואי קממשע לן דמאי אכיל מלה חמץ דאסור בפסח הא נמי להיכא דנשחט הפסח כשהיה מומר ועשה תשובה דאף על גב דלא אכיל בפסח דאין נאכל פסח לא נמוני מכל מקום חייב לאכול מלה ומרור* :

ערל . פי' הקונטרס שמהו אחיו מחמת מילה ולפירושו פסול נמי בתרומה דבהערל (יבמות ע.) וס' יליף תרומה מפסח כגו"ס דחושב ושכיר והא דמיבעיה לן התם (דף ע"ה) ערל קטן מהו לכוכו שמן של תרומה ערלה שלא בזמנה פוסלת לו לא יש לחלק בין שלא בזמנה דקטן שאין חייב לנמול כיוצא בו למתו אחיו מחמת מילה דכיוצא בו חייבין וחדע דהא טומטום אינו אוכל בתרומה בפרק הערל (ס"ג ע"ג) אף על גב דמסבירא אין חייב לקרוע הוא הדין מהו אחיו מחמת מילה דאינו אוכל אף על גב דלזינו חייב לנמול :

4

היום; דָּבַר שְׂמֵצוֹתוֹ בְּלֵילָה — כָּשֶׁר כָּל הַלַּיְלָה.

פ ר ק ש ל י ש י

משנה א

בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָּכְרוּ רְחוּבָה שֶׁל עִיר — לֹקְחֵינָם בְּדַמְיוֹ
בֵּית הַכְּנֶסֶת; בֵּית הַכְּנֶסֶת — לֹקְחֵינָם תְּבָה; תְּבָה

להעלותם על המזבח באותו יום ואף בלילה שלאחריו כל הלילה, שנאמר (ויקרא ו. ב): "על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר". מקרבן עולה הקטירו כל האברים, ומשאר הקרבנות לא הקטירו אלא החלבים המפורשים בפרשת ויקרא. ויש מפרשים: ולהקטר חלבים ואברים — של עולת התמיד של בין הערבים (ברטנורא). זֶה הַכֶּלֶל: דָּבַר שְׂמֵצוֹתוֹ בַּיּוֹם, כָּשֶׁר כָּל הַיּוֹם — לרבות סידור לחם הפנים ושתי בויכי לבונה שנותנין עליהם (גמרא): דָּבַר שְׂמֵצוֹתוֹ בְּלַיְלָה, כָּשֶׁר כָּל הַלַּיְלָה — לרבות אכילת פסחים. ברם, חכמים אמרו: עד חצות, כדי להרחיק את האדם מן העבירה (ברכות א. א). משנתנו אינה נוקטת קריאת מגילה בלילה, לפי שעיקר מצוות קריאתה הוא ביום. ומכאן גם נוהגים לכוך "שהחינו" גם בלילה וגם ביום (ורבנו תם: הר"ן).

באור משנה א

אגב דיני קריאת המגילה נישנו במסכתנו, בשני הפרקים האחרונים, הלכות קריאת התורה, וכהקדמה להן סודרו בתחילת פרקנו (משניות א-ג) דיני קדושת בית הכנסת. — בסדר המשנה שבגמרא מקדימים את הפרק האחרון "הקורא את המגילה" לפני פרקנו, אבל הרי"ף והרמב"ם נוקטים את הסדר שלפנינו. — משנתנו באה ללמד, שאם מוכרים דבר שיש בו קדושה, אין לוקחים בדמיו אלא דבר שקדושתו חמורה יותר, שמעלים בקודש ואין מורידין.

בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָּכְרוּ רְחוּבָה שֶׁל עִיר — שהיו מתפללין בו בתעניות ובמעמדות (עיי' תענית ב. א). ולפיכך יש בו קצת קדושה, לֹקְחֵינָם בְּדַמְיוֹ בֵּית הַכְּנֶסֶת — שקדושתו חמורה מקדושת הרחוב, ועל ידי כך מעלים בקדושת הדמים, וכן בכולם. ברם חכמים חולקים על סתם משנתנו וסוברים שרחובה של עיר אין בו קדושה, הואיל

— לֹקְחֵינָם מְטַפְּחוֹת; מְטַפְּחוֹת — לֹקְחֵינָם סְפָרִים; סְפָרִים — לֹקְחֵינָם תּוֹרָה. אֲבָל אִם מָכְרוּ תּוֹרָה — לֹא יִקְחוּ סְפָרִים; סְפָרִים — לֹא יִקְחוּ מְטַפְּחוֹת; מְטַפְּחוֹת — לֹא יִקְחוּ תְּבָה; תְּבָה — לֹא יִקְחוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת; בֵּית הַכְּנֶסֶת — לֹא יִקְחוּ אֶת הָרְחוּב; וְכֵן בְּמוֹתְרֵיהֶן. אֵין מוֹכְרִין אֶת שְׁל רַבִּים לַיְחִיד, מִפְּנֵי

ואין מתפללים בו אלא באקראי בלבד, והלכה כחכמים. בֵּית הַכְּנֶסֶת — אם מכרו בית הכנסת, לֹקְחֵינָם תְּבָה — ארון הקודש. בגמרא אמרו, שדווקא בית הכנסת של כפרים מותר למכור, לפי שלא עשו אותו אלא על דעת בני הכפר לבדם, שיהיה להם להתפלל בו, ואם רצו כולם למכרו, מותרים; אבל בית הכנסת של כרכים, הואיל ועל דעת כל אנשי העולם נעשה, שכל הבא אל העיר יבוא ויתפלל בו, נעשה של כל ישראל ואסור למכרו. מכרו תְּבָה — ארון הקודש, לֹקְחֵינָם מְטַפְּחוֹת — לספרי תורה. מכרו מְטַפְּחוֹת, לֹקְחֵינָם סְפָרִים — נביאים וכתובים (רש"י); ויש מפרשים, שאף חומשים בכלל ספרים (רמב"ם). מכרו סְפָרִים, לֹקְחֵינָם תּוֹרָה — ספר תורה. אֲבָל אִם מָכְרוּ תּוֹרָה, לֹא יִקְחוּ סְפָרִים — לפי שעל ידי כך מורידים מקדושת הדמים, וכבר הזכרנו שמעלים בקודש ואין מורידים. מכרו סְפָרִים, לֹא יִקְחוּ מְטַפְּחוֹת; מכרו מְטַפְּחוֹת, לֹא יִקְחוּ תְּבָה; מכרו תְּבָה, לֹא יִקְחוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת; מכרו בֵּית הַכְּנֶסֶת, לֹא יִקְחוּ אֶת הָרְחוּב (ובדברים שקדושתם שווה עיין "תוספות יום טוב", שמביא דעות שונות): וְכֵן בְּמוֹתְרֵיהֶן — כמה שנשאר מן הדמים, שצריכים לקנות דבר שקדושתו חמורה, כגון מכרו ספרים ולקחו ברוב דמיהם ספר תורה, אסור לקנות במותר דבר שקדושתו פחותה. אֵין מוֹכְרִין אֶת שְׁל רַבִּים — בית כנסת של רבים (הר"ן). לַיְחִיד — ובירושלמי מבואר כגון ספר תורה של רבים אסור למכור ליחיד, מִפְּנֵי שְׂמוֹרֵי דִין אוֹתוֹ מְקַדְּשׁוֹ — שביית כנסת (או ספר תורה) של רבים קדושתו יתרה משל יחיד; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוֹדָה. אָמְרוּ לוֹ — חכמים: אִם כֵּן — אם אתה אסור למכור את של רבים ליחיד, אַף לֹא מְעִיר